

השיעור השבועי

של מורינו ראש הישיבה

הגאון המקובל רבי מרדכי עטייה שליט"א

בענין

קו ירוק – אור המקיף

ט"ז שבט תשע"ח

תוכן הענינים

- א. אור המקיף הוא מאימא הנקראת קו ירוק.....
- ב. שם א"ל יוצא משם אהי"ה וס"ג שבאימא.....
- ד. קו ירוק מה שנינו.....
- ז. גוון הירוק הוא באימא.....

להארות ולהערות

nivimaeroc@gmail.com

לע"נ

עליזה בת שמחה אלגרא

דליה בת מזל

ת.נצ.ב.ה.

קו ירוק – אור המקיף

אור המקיף הוא מאימא הנקראת קו ירוק

בשער הכוונות [דף צ"ה ריש ע"א שורה י"ב] בכוונת אלהינו ואלהי אבותינו, כתב הרב וז"ל: תכוין כי אלהינו הוא אימא עילאה, ואלהי הוא אבא, והוא"ו של ואלהי הוא הדעת הידוע המזווג את או"א, ואבותינו הוא בחי' אור המקיף של מוחין דז"א, עכ"ל.

וכבר בשבועות האחרונים ביארנו בהרחבה את עניין דעת המזווג את או"א, ואמרנו [עפ"י שערי רחמים ח"ב שאלה ע"ז], שדעת זו היא בחי' תרין מזלין עילאין דא"א, שמהם נמשך השפע לצורך זווג או"א.

בשיעור זה נעסוק בענין נוסף, והוא בהמשך דברי הרב, שנכנס לבאר מדוע קדמה אימא שנרמזה בתיבת אלהינו, לאבא שנרמז בתיבת ואלהי. ובדברי הרב כאן יש ה' טעמים מדוע קדמה אימא לאבא, והיום נעסוק בטעם הרביעי שבדברי הרב, וז"ל: טעם ד' - לפי שכוונתנו עתה לתת אור מקיף במוחין דז"א [כנ"ל בריש ע"א שורה ו']. ונודע כי כל אור מקיף, הוא משם אהי"ה הנקרא אימא, כי היא¹ [אימא] הנקרא קו ירוק המקיף את העולם, ולכן אנו מקדימין אותה.

וכוונת הרב, דמאחר והשפע הנמשך כאן לז"א הוא אור מקיף, ונודע שאור מקיף הוא מאימא, לכך אנו מקדימין את אימא - שהיא בחינת אור מקיף, לאבא.

¹ כן הגירסא בכת"י מהרח"ו.

ולמדנו שיש קשר בין בחי' אור מקיף - לאימא, וכמו שביאר הרב עצמו וז"ל: כי כל אור מקיף וכו' הנקרא אימא, כי היא [אימא] הנקרא קו ירוק המקיף את העולם, לכך אנו מקדימים אותה.

וצריך להבין א'. מנין שכל מקיף הוא מאמא. ב'. איך מענין קו ירוק זה יש ראייה שבחי' אור מקיף הוא מאימא.

ונזכיר תחילה שגם בפע"ח [דף קל"ו רע"ב] כתב הרב כמ"ש כאן, וז"ל: טעם חמישי², לפי שכוונתנו עתה לתת אור מקיף אל המוחין [דז"א], וכל בחי' אור מקיף הוא מצד הבינה - הנקרא קו ירוק המקיף את העולם, לכן אנו מתחילין בה.

שגם כאן מפורש שבחי' אור מקיף הוא מצד הבינה הנקרא קו ירוק. וגם כאן יש להבין מנין שכל מקיף הוא מאמא, ואיך מענין קו ירוק יש ראייה שאור המקיף הוא מאימא.

שם א"ל יוצא משם אהי"ה וס"ג שבאימא

ונראה שיובנו הדברים עפ"י דברי הרב בשער הפסוקים [דף מ"ט סע"א] על הפסוק בתהלים [נ"ג ד'] כולו סג יחדיו נאלחו, שם כתב הרב וז"ל: הנה שם א"ל במילואו, אל"ף למ"ד, עולה בגימ' הק"ף, כי [הק"ף] הוא בחי' אור ההבל המקיף. וכל אור מקיף, שרשו מאימא הנקרא קו ירוק המקיף.

ויש לשים לב שגם כאן בשער הפסוקים מודגש, שכאשר הרב בא להוכיח שאור המקיף הוא מאימא, מוסיף הרב וכותב שאימא נקראת קו ירוק. ולקמן נבאר היטב את הקשר שבין קו ירוק לזה שאור המקיף הוא מאימא.

² בשעה"כ סדר הטעמים שונה, וטעם זה הוא טעם רביעי.

והנה בהמשך שער הפסוקים, מבאר הרב את הקשר שיש בין אותו שם א"ל [שבמילואו עולה בגימ' הק"ף וכנ"ל], לבין שם אהי"ה שהוא בבינה. ונבאר תחילה שנראה שכוונת הרב לתרץ קושיא, [שאינה כתובה כאן], והיא שהרי הכתוב אומר [תהילים נ"ב ג'] חסד - אל כל היום. וא"כ בחי' שם א"ל הוא בחסד, ואיך כאן אנו אומרים ששם א"ל הוא בבינה. לכן מבאר הרב ששם א"ל - יוצא משם אהי"ה, והיות ששם אהי"ה הוא בבינה, מזה נלמד שגם שם א"ל [היוצא מאהי"ה] הוא בבינה. וכאשר נמלא שם אל זה, יעלה: הק"ף, שמזה נבין שמאימא [שהיא אהי"ה] יוצא שם אל שבמילואו עולה הק"ף, שלכן אור מקיף הוא באימא.

וז"ל הרב בהמשך שער הפסוקים [שם]: והנה שם א"ל נרמז בשם אהי"ה [והיינו ששם א"ל יוצא משם אהי"ה, וכדלקמן] שהיא אימא, באופן זה: א' - של א"ל צורתה יו"ד, והיא [יו"ד] בגימ' עשרים, ועם כללות הא' עצמה, הרי אחד ועשרים כמנין אהי"ה. ולמדנו שא' של אל יוצא משם אהי"ה.

ובהמשך שער הפסוקים ביאר הרב עוד, שבאימא יש שם ס"ג וממנו יוצא שם אל. וז"ל: גם בהויה דמילוי ס"ג - שהיא באימא, יש בה שם ייא"י³ והוא בגימ' א"ל.

ולמדנו שמב' השמות שיש באימא, שהם אהי"ה וס"ג משניהם יוצא שם א"ל, א' של א"ל יוצא משם אהי"ה [שהרי א' זו בציוור יו"ד עולה בגימ' עשרים, ועם הא' עצמה, הרי שם אהי"ה]. וגם שם א"ל נמשך משם ס"ג [שבו תלת יודין וא', גימ' א"ל].

וכאן יש לשאול ב' שאלות, א'. הנה א' של א"ל כבר ביאר הרב שהיא יוצאת משם אהי"ה וכנ"ל. וא"כ יש צורך לבאר רק

³ שהוא עיקר שם ס"ג, וכמ"ש הרב בשער הכוונות דף ה' ע"ד ד"ה והנה במש"ל. וכבר הרחבנו בזה בשיעורים הקודמים.

איך ל' דא"ל יוצאת משם ס"ג, ולמה כתב הרב שא"ל שלם יוצא מס"ג. ב'. אחר שכתב הרב שא"ל שלם יוצא משם ס"ג, א"כ למה יש צורך לבאר בתחילה שא' דא"ל יוצאת משם אהיה. והרי משם ס"ג יוצא א"ל שלם.

ונראה שבשאלות אלו הרגיש מהרש"ו בהגהתו שם, וז"ל: א"ש נלע"ד לפרש כך: האל"ף של שם א"ל, נרמזה בשם אהי"ה, [והיינו שא' דא"ל יוצאת משם אהי"ה שציוור א' הוא יו"ד גימ' עשרים, ועוד כללות הא', הרי אהי"ה]. והל' לבדה [של שם א"ל] נרמזה בשם ייא"י דשם ס"ג [והיינו שרק אות ל' נרמזה בס"ג, בג' יודין מתוך התלת יודין ואלף שבשם ס"ג⁴].

למדנו שמשני שמות אהי"ה וס"ג שבאימא, נמשך שם א"ל, כל אות משם אחר, א' דא"ל משם אהי"ה, והל' דא"ל משם ס"ג.

עוד ביאר מהרש"ו [בהמשך דבריו] פירוש נוסף, והוא ששם א"ל כולו, יוצא משם ס"ג שבו תלת יודין וא'. וכן שם א"ל כולו יוצא משם אהי"ה עם י' אותיות מילואו, וז"ל: ובכולל [היינו כשנשתמש גם בא' של תלת יודין וא'] נעשה ג"כ א"ל. וגם אהי"ה עם י' אותיות נעשה א"ל.

למדנו מדברי א"ש, ד' רמזים: א'. א' של א"ל יוצא משם אהי"ה. ב'. ל' של א"ל יוצא מג' היודין שיש בשם ס"ג. ג'. שם א"ל שלם, יוצא מג' יודין ואלף שבשם ס"ג. ד'. שם א"ל שלם יוצא מאהי"ה עם עשר אותיותיו.

קו ירוק מה ענינו

והנה בכל האמור רמז לנו הרב, איך שם א"ל יוצא מב' השמות שבאימא, שהם אהי"ה וס"ג הכתוב בתחילת שער

⁴ ולקמן נבאר עפ"י הדב"ש, איך אפשר שנשתמש רק בג' יודין בלי האל"ף.

הפסוקים, אבל אין מבואר עדיין ענין קו ירוק הנזכר לעיל בשער הפסוקים, וז"ל: שם א"ל במילואו עולה בגימ' הק"ף וכו' וכל אור מקיף - שרשו מן אימא הנקרא קו ירוק המקיף. שמכאן משמע שקודם כל יש לדעת שאימא נקראת קו ירוק - המקיף.

לכן נלמד בדב"ש [על שער הפסוקים דף ס"ד ע"ג סימן ג"ן], שכתב בתחילת דבריו את תמצית דברי הרב ודברי מהרש"ו הנ"ל, וז"ל: שם א"ל יוצא מאהי"ה וס"ג. הא' [של שם א"ל] הוא אהי"ה. והל' [של שם א"ל] הוא ג' יודין וא' גימ' א"ל וכו'.

והמשיך הדב"ש וכתב וז"ל: מפשט הלשון [של שער הפסוקים] משמע דבשם א"ל, בו רמוז אהי"ה וס"ג, אשר הם [ב' שמות אהי"ה וס"ג] באימא. ובזה נמצא דסתם שם א"ל הוא באימא, שהוא מקיף, [שהרי א"ל מלא - עולה הקף].

ועיקר כוונת הדב"ש שנשים לב, שמשער הפסוקים מובן לכאורה, ששתי השמות אהי"ה וס"ג הם ב' שמות, שכל אחד מהם נמצא בפני עצמו באימא. אמנם בהמשך דבריו יבאר הדב"ש שבאימא יש רק את שם ס"ג, ושם ס"ג זה כולל בתוכו אהי"ה, וז"ל: ונלע"ד לפרש מכח הלשון שכתב בתחילת העניין, דאימא נקראת קו ירוק המקיף וכו'.

וכדי שנבין את ענין קו⁵ זה שבאימא, המשיך וכתב הדב"ש וז"ל: והנה כתב בשער מאמרי רו"ל [דף ג' ע"א מס' חגיגה⁶] דאימא נקראת קו [ירוק]. הטעם הוא, דשם ס"ג הוא

⁵ כוונת הדב"ש לבאר כאן רק איך אימא נקראת בשם קו, אבל ענין - ירוק לא מבואר כאן ולקמן נבאר ענין ירוק.

⁶ וז"ל הרב שם בשער מאמרי רו"ל, על מ"ש בגמ' חגיגה דף י"ב ע"א: תנא תוהו, זה קו ירוק שמקיף את כל העולם. הנה זה נאמר על בינה עליונה הנקראת תוהו.

והענין הוא, כי כאשר תסיר אות הא' שבתוך מילוי אות וא"ו של ההוי"ה דס"ג, ישאר ס"ב. והנה אותה הא' היא בחי' שם אהי"ה, ואהי"ה בריבועו עולה מ"ד,

באימא. וא' דס"ג [פירוש א' שבמילוי אות וא"ו שבשם ס"ג] הוא שם אהי"ה. ואם תרבענו [את שם אהי"ה כזה: א אה אהי אהיה] יעלה מ"ד. וס"ב הנשאר מס"ג, יעלו ק"ו. [פירוש כשתוסיף על הריבוע של שם אהי"ה העולה בגימ' מ"ד, ס"ב שזה מה שנשאר משם ס"ג אחר שהוצאת⁷ ממנו את הא', יעלו שניהם יחד מ"ד וס"ב גימ' ק"ו].

ולכך נקראת אימא [שהיא שם ס"ג] קו ירוק, עיי"ש [שהרי שם ס"ג שבאימא, עולה בגימ' ק"ו וכנ"ל, ש - ס"ב ומ"ד גימ' ק"ו].

וסיכם הדב"ש את הנלמד משער מאמרי חז"ל וז"ל: א"כ נמצא דבשם ס"ג עצמו - שם רמז שם אהי"ה ג"כ.

וכוונת הדב"ש לפרש שמשער הפסוקים היה מובן לכאורה שבאימא יש שתי שמות שונים, שהם אהי"ה וס"ג, וכל שם קיים באימא בפני עצמו, אך מהמבואר בשער מאמרי רז"ל בענין ק"ו [ירוק] נלמד, ששם אהי"ה עצמו נמשך מאלף שבמילוי אות וא"ו של שם ס"ג.

ומסיים הדב"ש: וא"כ שם א"ל היוצא משם ס"ג מג' יודין וא' שבו, הוא [הכוונה שיוצא שם א"ל] משם אהי"ה [שהוא האל"ף שבס"ג וממנו א' דא"ל] וס"ג [שהוא תלת יודין שבס"ג וממנו ל' דא"ל].

תחבר ס"ב ומ"ד יעלה בגימ' ק"ו. וכבר הודעתך כי כל בחי' אור המקיף הוא מן אימא, ולכן נקראת אימא קו ירוק המקיף את כל העולם, כי כן שם הויה דס"ג שהיא באימא עולה בגימ' ק"ו על דרך הנד'.

וצריך לדעת שהכתוב במסכת חגיגה בענין: תהו קו ירוק וכו', כן איתא בספר יצירה [נוסח ישן] פ"א משנה ב', וראה גם באבן עזרא על ספר בראשית פ"א פסוק ב'.

⁷ שמעתה נבין שתלת יודין ואלף דשם ס"ג הנה ג' יודין הם משם ס"ב, אבל אלף היא משם אהי"ה, וכאשר נשוב לדברי אמר שמואל נבין, ששם ג' יודין ואלף, נחלק לג' יודין לחוד ואלף לחוד. והיעב"א.

נסכם ונאמר, שם ס"ג שבאימא עולה גימ' ק"ו, שהרי הא' שבס"ג הוא שם אהי"ה שבריבועו עולה בגימ' מ"ד, ועם ס"ב הנותרים הרי ק"ו. והעיקר שנבין שא' דשם א"ל היוצאת מאהי"ה, הנה אהי"ה זה הוא א' שבמילוי וא"ו דס"ג, והיינו שא' זו שענינה אהי"ה, שייכת לשם ס"ג, ואין הכוונה על שם אהי"ה הקיים באימא בפני עצמו, אלא שהוא חלק מס"ג וכנ"ל. וכל זה נלמד מענין: ק"ו ירוק.

וכאשר נשוב לדברי שער הכוונות [דף צ"ה עמודה א'] נבין שכל אור מקיף הוא מאימא, שבה יש שם ס"ג, הנחלק לס"ב, שבו יש ג' יודין שממנו יוצא אות ל' של א"ל, ולאלף שענינה שם אהי"ה שבריבועו עולה מ"ד, וס"ב ומ"ד עולים ק"ו.

עתה שלמדנו ששם ס"ג שבאימא נפרט לשני שמות שהם ס"ב ואהי"ה שמהם יצא שם א"ל וכנ"ל, וכשנמלא שם א"ל זה אל"ף למ"ד העולה הק"ף, נבין שהיות שמאימא יוצא שם א"ל במילואו העולה הק"ף, לכן אור המקיף - הוא מאימא.

גוון הירוק הוא באימא

כתב בספר פרד"ס להרמ"ק [שער י' שער הגוונים פ"ב, דף ס' ע"א שורה ט"ו] ז"ל: בינה, יש שפירשו שהיא אודם נוטה ללובן, וזה הדעת כבר ביטלנו למעלה בשערים הקודמים. אמנם כולם הסכימו שהיא גוון אור ירוק, ואמרו שהיא קו ירוק המקיף העולם. וכן דעת הרשב"י ע"ה כמו שנבאר בפ"ה⁸.

⁸ לקמן בפרד"ס [דף ס"א ע"א] הביא הרמ"ק מדברי הרשב"י בתיקונים [בהקדמה דף י' סוף ע"א], שכתב וז"ל: כל אבן דגוון דילה חיור, נטילת מחסד, וסגולה דילה לרחימו [אהבה], ורזא דמלה אהבת עולם אהבתין על כן משכתין חסד וכו'. ירוק מסטרא דאימא עלאה דהיא תשובה, קו ירוק דאסחר כל עלמא, עכ"ל.

והירוק הזה הוא ירוק ככרתי וכעשבים, ופירשו המפרשים⁹ הטעם לגוון זה, כי כמו שהירוק הוא הקודם לכל הפירות שבעולם, כי תחילתם ירוק כנודע [שהרי כל פרי בתחילתו הוא בוסר ואז צבעו ירוק]. כן המידה זו קודמת לכל מעשה בראשית, כמו ויאמר אלהים שהרמז בכינה.

ואין זה מספיק, [והיינו שהרמ"ק מסתייג מהראיה שהביאו המפרשים שהירוק מאימא, ממה שמצינו שכל הפירות תחילתם ירוק, וטעמו] כי אין ראוי שיהיה הגשמי טעם והכרח לרוחני. ואפשר לומר בזה [ראיה אחרת שהירוק באימא], שכאשר בתכלת [כחול], יתערב הירוק [הנוטה לצהוב] כחלמון ביצה או כמוריקא [כרכום¹⁰], יתהווה ממנו הירוק כעשב.

ולכן אחר שהבינה דין ולא דין ממש, א"כ אינו אודם, לפי שאינו ממש הדין בעצם, אבל יהיה ירוק כמוריקא¹¹ שהיא אודם ולובן מעורב, ולכן כאשר יתערב עם התכלת שהוא אור החכמה, יתהווה ממנה גוון הירוק ממש כעשבים, כנודע ענין הרכבה זו לבעל הצביעה.

עוד אפשר קרוב לזה, כי הבינה ממנה נמשכים הלבן שהיא החסד, והאדום שהיא הגבורה, והמורכב משניהם שהיא הירוק כמוריקא - שהוא עמודא דאמצעותא [תפארת].

ומציאות הבינה היא קיבוץ שלושת אלה היוצאים ממנה, וא"כ כשיתקבצו בה גוונים אלה יתהווה מהם ירוק כחלמון [צהוב], וכאשר יתערב עם הירוק הזה - התכלת שהוא שפע החכמה ואורה, יהיה גוון ירוק ככרתי, לכן יתייחס אל הבינה גוון הירוק כעשבים, מפני שהוא קיבוץ החכמה והגדולה [חסד], והגבורה, והתפארת כנודע, עכ"ל.

⁹ לכאורה כן ביאר הרב כתם פז בביאורו על זוהר בראשית דף ט"ז.

¹⁰ כמבואר ברש"י במסכת ביצה דף י"ד ע"א ד"ה אי נמי.

¹¹ המתבונן יראה שתיבת מוריקא נחלקת לב', אם [שהיא כינה] ירוק.

למדנו שהבינה מצד עצמה היא ירוק - כחלמון וכמוריקא,
ובהתערבה עם תכלת - כחול - חכמה, היא תהיה ירוק - כעשב.

וראוי להוסיף וללמוד בפרדס חלק ב' שער כ"ג ריש פרק
י"ט ערך: קו אמצעי [דף ל"ח סוף ע"א וריש ע"ב] שם מבואר
שהתפארת נקראת קו ירוק, וכו', יעוי"ש. עוד ראוי ללמוד
בעסיס רימונים [פרדס ח"ב דף כ"ט ע"ג] ד"ה והבינה.